

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Factors Affecting Organizational Health of Educational Institutions in Northeastern Area.

ธีชชัย จิตรนันท์¹

Thatchai Chittranun¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2) สร้างสมการพยากรณ์สุขภาพองค์กรของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 760 คน จาก 17 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มาโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ 6 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 77 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.245 ถึง 0.848 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.974 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1)สุขภาพองค์กรของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ มิติด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 4.30$) มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.26$) มิติด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.20$) มิติด้านความเข้มแข็งขององค์กร ($\bar{X} = 4.15$) และ มิติด้านการสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{X} = 4.13$) มิติด้านการมีนวัตกรรมใหม่ ($\bar{X} = 4.12$) และมิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.10$) และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรสถานศึกษา พบว่า โครงสร้างองค์กร (X_1) สภาพแวดล้อมองค์กร (X_2) ภาวะผู้นำ (X_3) วัฒนธรรมองค์กร (X_4) และแรงจูงใจ (X_5) มีความสัมพันธ์กับสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร และสามารถพยากรณ์ตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 77.70 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ $Y' = 0.548 + 0.320_{(X_1)} + 0.228_{(X_2)} + 0.184_{(X_3)} + 0.090_{(X_4)} + 0.042_{(X_5)}$ และเขียนในรูปแบบมาตรฐาน $Z' = 0.448_{(X_1)} + 0.213_{(X_2)} + 0.198_{(X_3)} + 0.118_{(X_4)} + 0.056_{(X_5)}$

คำสำคัญ : สุขภาพองค์กร, ทัศนะของผู้บริหารศึกษา, ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กร

¹ อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer , Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The purpose of this study was to 1) study the organizational health of educational institutions in northeastern Thailand area, and 2) construct the multiple regression equation in order to predict the organizational health in educational institutions in northeastern area. The samples were 760 administrators and teachers from 17 provinces in the northeastern area who were selected by multi-stage sampling. The research instrument was a questionnaire concerning the factors affecting organizational health of educational institutions in northeastern area. Each set had 3 parts. The checklist part consisted of 6 items and 5-rating scale questionnaire consisted of 77 items. The item discriminations of the tool ranged between 0.245-0.848 with an internal consistency reliability of 0.974. The statistical methods used for the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results showed that 1) the organizational health of educational institutions in northeastern area based on the views of administrators and teachers in all aspects were at high level ($\bar{X} = 4.18$) which were; unity dimension ($\bar{X} = 4.30$), work morale dimension ($\bar{X} = 4.26$), communication dimension ($\bar{X} = 4.20$), organizational strength dimension ($\bar{X} = 4.15$), resource support dimension ($\bar{X} = 4.13$), innovation dimension ($\bar{X} = 4.12$) and school principal influence dimension ($\bar{X} = 4.10$) and 2) The factors affecting organizational health of educational institutions revealed that factors which included organizational structure (X1), organizational environment (X2), leadership (X3), organizational culture (X4) and motivation (X5) also had effects on the organizational health of educational institutions at the .05 significant level, which accounted for 77.70 % of the variances. The regression equation for raw scores was $Y' = 0.548 + 0.320_{(X1)} + 0.228_{(X2)} + 0.184_{(X3)} + 0.090_{(X4)} + 0.042_{(X5)}$ and the regression equation in standard scores form was $Z' = 0.448_{(X1)} + 0.213_{(X2)} + 0.198_{(X3)} + 0.118_{(X4)} + 0.056_{(X5)}$

Keywords : Organizational Health, Opinions of institutional administrators, Factors affecting organizational health

บทนำ

ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงผ่านเชิงพลวัตของโลกทุกวันนี้และที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นนั้น พร้อมกับกำลังเปลี่ยนจากสังคมฐานความรู้ไปสู่โลกหลังสังคมฐานความรู้ (Post Knowledge – Based Society) เป็นโลกที่เปลี่ยนวิถีชีวิตมนุษย์จากการพึ่งพิง ไปสู่ความเป็นอิสระและการพึ่งพาอาศัยกัน (สวาทิช เมฆินทรีย์. 2556: 52) และภายใต้กระแสข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ประเทศจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ไม่เว้นในทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะองค์กรภาครัฐที่มีลักษณะสำคัญแตกต่างจากองค์กรภาคเอกชน ในเรื่องของ การไม่แสวงหาผลกำไร มีระเบียบกฎเกณฑ์และธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ เป็นระเบียบแบบแผนที่แน่นอน (วันชัย มีชาติ. 2550 :10) คุณค่าขององค์กรอยู่ที่ความสามารถที่จะสร้างประโยชน์ตอบสนองความต้องการของมนุษย์และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้น โดยมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (รัชชัย จิตรนันท์. 2554 : 24) องค์กรอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) เปรียบเทียบของค์การเป็นระบบร่างกายของมนุษย์ หากร่างกายมนุษย์มีความสมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพในการทำงานเปรียบเหมือนองค์กรที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน หากอวัยวะบางส่วนไม่สามารถทำงานหรือเสื่อมสมรรถภาพไปกลไกการทำงานจะหยุดชะงัก ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยไม่สามารถต่อต้านโรคภัยได้ (จิระประภา อัครบวร. 2549: 99) ในร่างกายมนุษย์มีหลายระบบการทำงาน หากนำมาเปรียบเป็นระบบในองค์กร อาจกล่าวถึง ระบบโครงสร้าง ระบบงาน และระบบคนในองค์กร ซึ่งแต่ละระบบมีองค์ประกอบภายในหน้าที่เป็นกลไกของการทำงาน

สุขภาพองค์การ (Organization Health) เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะองค์การที่มีสุขภาพสมบูรณ์ จะทำให้องค์การได้รับความไว้วางใจจากสังคม และทำให้เกิดการเชื่อถือและการยอมรับเกิดขึ้น ช่วยทำให้องค์การเติบโตและอยู่รอดอย่างยั่งยืนได้ (จิระประภา อัครบวร. 2549 : 100) สมาชิกในองค์กรก็จะมีความสุข ส่งผลให้องค์การดำเนินการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Miles. 1973 : 378, Owens. 1995 : 222, Hoy, Tarter and Kottkamp. 1991 : 236) หากองค์กรใดมีสุขภาพดีแล้ว องค์กรนั้นย่อมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามไปด้วย (Hoy and Miskel. 2013) องค์กรที่มีความสำคัญทางการศึกษา คือ โรงเรียน ซึ่ง การปฏิบัติงานของโรงเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยจุดเน้นสำคัญอยู่ที่การจัดการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีคุณภาพในการพัฒนาตนเอง เสริมสร้างคุณธรรม พัฒนาสังคมแห่งความรู้และยืนหยัดในเวทีโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย ดังนั้นคุณภาพของนักเรียนจะดีหรือไม่ดีย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของโรงเรียนนั้นๆ ดังนั้นการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จะมีสุขภาพองค์การที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนของค์การ โรงเรียนไม่สามารถที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน แต่โรงเรียนก็ต้องมีอิสระในการดำเนินงาน มีความสามารถในการปรับตัวการแก้ปัญหา และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งกล่าวได้ว่าโรงเรียนต้องสร้าง “บุรณภาพของสถาบัน” ให้เกิดขึ้น (อัจฉรา พวงศุภวิวัฒน์. 2547: 31)

โรงเรียนที่มีสุขภาพองค์การที่ดีนั้น โรงเรียนจะปลอดจากการกดดันจากสังคม ชุมชน และผู้ปกครอง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะที่มุ่งทั้งเรื่องงานและมุ่งถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งการกระทำและความคิด ครูในโรงเรียนจะมีสุขภาพที่ดีและผูกพันกับการจัดการเรียนการสอน

มีมาตรฐานที่สูง นักเรียนจะเรียนอย่างเต็มที่ มีแรงจูงใจในการเรียนสูง อุปกรณ์การเรียนที่เพียงพอ ครูมีความจริงใจต่อกันและมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและภาคภูมิใจในสถาบันของตน(พินิจ ธิมา. 2548 : 14; Hoy and Miskel. 2013 : 234-238)

จากแนวคิดในการใช้วัดมิติสุขภาพองค์กรการ ผู้วิจัยได้ศึกษามิติวัดสุขภาพองค์กรการจากราวุณี ปุริสา (2553: 29-56) ซึ่งได้สังเคราะห์และแบ่งมิติวัดสุขภาพองค์กรการออกเป็น 7 มิติ ประกอบด้วยแนวคิดของฮอย และ เฟลด์แมน (Hoy and Feldman. 2007: 32) 2 มิติ คือ 1. ความเข้มแข็งขององค์กรการ 2. อิทธิพลของผู้บริหาร แนวคิดของฮอย, ทาร์เตอร์ และคอตท์แคมป์ (Hoy, Tarter and Kottkamp. 1991 : 236) 3 มิติ คือ 1. การสนับสนุนทรัพยากร 2. ขวัญในการปฏิบัติงาน 3. ความสามัคคี และแนวคิดของโอเวนส์ (Owens. 1995: 222) 2 มิติ คือ 1.การติดต่อสื่อสาร 2. การมีนวัตกรรมใหม่

จากปัญหาและแนวคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรการของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยได้ศึกษามิติวัดสุขภาพองค์กรการ ทั้งหมด 7 มิติ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งขององค์กรการ 2) อิทธิพลของผู้บริหาร 3) การสนับสนุนทรัพยากร 4) ขวัญในการปฏิบัติงาน 5) ความสามัคคี 6) การติดต่อสื่อสาร และ 7) การมีนวัตกรรมใหม่ โดยการสร้างสมการพยากรณ์ขึ้นเพื่อหาค่าพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรการของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ใช้ทราบถึงข้อบกพร่องในการที่จะแก้ไขปัญหาการดำเนินงานในการบริหาร และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้า และพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสุขภาพองค์กรการของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สุขภาพองค์กรการของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้กำหนดประชากรคือผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 17 จังหวัด ปีการศึกษา 2554 ทั้งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป) และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตาราง Krejcie and Morgan จำนวน 760 คน จาก 17 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำลังศึกษาในศูนย์บริการการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้ง 16 ศูนย์ ในช่วงเดือนมิถุนายน – สิงหาคม 2554 ได้มาโดย จำแนกเป็นเพศชายจำนวน 160 คน (21.1%) เพศหญิงจำนวน 600 คน (78.9%) เป็นผู้บริหารจำนวน 14 คน (1.8%) ครูจำนวน 746 คน (98.2%)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรการของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

จำนวน 77 ข้อ ตามแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารและครู จำนวน 30 คน ในจังหวัดเลย พบว่าแบบสอบถามมีคุณภาพผ่านเกณฑ์

รายข้อและทั้งฉบับ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.85 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.974 รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 คุณภาพของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวนข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
สุขภาพองค์การ	44	0.29-0.85	0.95
ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การ			
ด้านโครงสร้างองค์การ	7	0.36-0.78	0.79
ด้านวัฒนธรรมองค์การ	7	0.30-0.73	0.84
ด้านสภาพแวดล้อมขององค์การ	7	0.25-0.80	0.85
ด้านแรงจูงใจ	5	0.61-0.76	0.86
ด้านภาวะผู้นำ	7	0.38-0.89	0.90
รวม	77	0.26-0.80	0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากที่ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ประสานงานและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามในศูนย์บริการการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้ง 16 ศูนย์ ในช่วงเดือนมิถุนายน – สิงหาคม 2554 โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 760 ฉบับ เพื่อกันข้อมูลสูญหายทั้งหมด เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจึงทำการเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 760 ฉบับ ตามที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากการรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบครบถ้วน ถูกต้องของข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการจัดเครื่องมือเข้าสู่ชุดตามหมายเลขรหัสเครื่องมือวิจัยเพื่อนำไปบันทึกข้อมูล จัดกระทำกับคะแนนเพื่อให้ได้ตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย ศึกษา

ลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามเบื้องต้น โดยใช้ ค่าความถี่และร้อยละ จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยในลำดับถัดไป

ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อแรก ผู้วิจัยนำแบบสอบถามตอนที่ 2 คือแบบสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพองค์การสถานศึกษาจำนวน 44 ข้อ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยายเพื่อพิจารณาลักษณะเบื้องต้นของตัวแปรของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ข้อที่สอง เป็นการนำข้อมูลของแบบสอบถามตอนที่ 3 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียน จำนวน 33 ข้อ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยายเพื่อพิจารณาลักษณะเบื้องต้นของตัวแปรของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สุขภาพองค์การของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิจัยที่สำคัญดังนี้

1. ผลการศึกษาสุขภาพองค์การของสถานศึกษา พบว่าสุขภาพองค์การของสถานศึกษาโดยรวมตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณาทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อยดังนี้ มิติด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 4.30$) มิติด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.26$) มิติด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.20$) มิติด้านความเข้มแข็งขององค์การ ($\bar{X} = 4.15$) มิติด้าน การสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{X} = 4.13$) มิติด้านการมีนวัตกรรมใหม่ ($\bar{X} = 4.12$) และมิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.10$)

2. การวิเคราะห์การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรที่พยากรณ์สุขภาพองค์การของสถานศึกษาได้ดีที่สุดคือ โครงสร้างองค์การ (X1) สภาพแวดล้อมองค์การ (X2) ภาวะผู้นำ (X3) วัฒนธรรมองค์การ (X4) และแรงจูงใจ (X5) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.320 0.228 0.184 0.090 และ 0.042 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.448 0.213 0.198 0.118 0.056 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.881 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.70 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.204 และค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.548 รายละเอียดดังตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การสถานศึกษา

ตัวพยากรณ์	R	R ²	F	P	R ² _{Change}	R ² _{adj}	SE _{est}
X1	0.816	0.666	1514.057**	.000	0.666	0.666	0.2488
X1, X2	0.862	0.744	1098.422**	.000	0.077	0.743	0.2182
X1, X2, X3	0.875	0.765	822.452**	.000	0.022	0.765	0.2089
X1, X2, X3, X4	0.881	0.775	651.677**	.000	0.010	0.774	0.2045
X1, X2, X3, X4, X5	0.881	0.777	525.384**	.000	0.002	0.776	0.2040

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับสุขภาพองค์การสถานศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	t	p-value
Constant	0.548		6.416**	.000
X1	0.320	0.448	17.167**	.000
X2	0.228	0.198	7.344**	.000
X3	0.184	0.213	8.574**	.000
X4	0.090	0.118	4.269**	.000
X5	0.042	0.056	2.305*	.021

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูป
คะแนนดิบ

$$Y' = 0.548 + 0.320_{(X1)} + 0.228_{(X2)} + 0.184_{(X3)} + 0.090_{(X4)} + 0.042_{(X5)}$$

และเขียนในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.448_{(X1)} + 0.213_{(X2)} + 0.198_{(X3)} + 0.118_{(X4)} + 0.056_{(X5)}$$

อภิปรายผล

1. สุขภาพองค์การของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีความเข้มแข็งขององค์การที่ดี ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการทำงาน มีการสนับสนุนทรัพยากรโรงเรียน ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญในการปฏิบัติงานที่ดี ผู้ร่วมงานต่างมีความสามัคคีกันซึ่งกันและกัน สถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารที่ดี และมีการทำนวัตกรรมขึ้นมาใหม่ (Milles. 1973 : 378; Hoy, Tarter and Kottkamp. 1991 : 236; Owens. 1995 : 222) จึงทำให้สุขภาพองค์การของสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกิจวัฒน์ พันธุ์แจ่ม (2549 : 100 - 103) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยใช้แนวคิดเรื่อง สุขภาพองค์การ ของ Owens (1995 : 222) และ Hoy, Tarter and Kottkamp (1991 : 236) พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีศรี โปกุล (2550 : 63-64) ได้ศึกษาสุขภาพองค์การโรงเรียนในฝันระดับตำบล อำเภอพนสนิมคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 และงานวิจัยของ สมพร พักแก้ว (2550 : 56-57) ได้ศึกษาสุขภาพองค์การในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยทั้ง 2 เรื่อง พบว่า สุขภาพองค์การสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสรารุณี ปุริสา (2553 : 133-134) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียน โดยรวมตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนพบว่าอยู่ในระดับสมบุรณ์มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีความเข้มแข็งขององค์การที่ดี ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการทำงาน มีการสนับสนุนทรัพยากรโรงเรียน ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญในการปฏิบัติงานที่ดี ผู้ร่วมงานต่างมีความสามัคคีกันซึ่งกันและกัน สถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารที่ดี และมีการทำนวัตกรรมขึ้นมาใหม่ จึงทำให้สุขภาพองค์การของสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อยู่ในระดับสมบุรณ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel. (2013: 234-238) ซึ่งพบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียน จะต้องปลอดภัย กตสันจากสังคม ชุมชนและผู้ปกครอง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นในงานและมุ่งความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา ชี้นำ และมีมาตรฐานการปฏิบัติงานสูง มีอิทธิพลต่อผู้บังคับบัญชา ทั้งการกระทำและความคิด ครูมีความผูกพันกับการจัดการเรียนการสอน มีมาตรฐานการเรียนการสอนสูงและสามารถปฏิบัติได้ นักเรียนต้องเรียนอย่างหนัก มีแรงจูงใจในการเรียนสูง ยอมรับในการเรียนเก่งของเพื่อน อุปกรณ์การเรียนการสอนมีอย่างเพียงพอ ครูมีความจริงจังต่อกัน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และภาคภูมิใจในโรงเรียนของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแมททิว บี มายส์ (Miles. 1973: 435-441) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า องค์การที่ดีนั้นควรจะเริ่มจากการศึกษาสุขภาพองค์การเป็นอันดับแรก โดยให้

ความสำคัญกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำร่วมกันของบุคคลในองค์กร และปรับปรุงองค์กรให้มีสภาพและบรรยากาศในการทำงานที่ดี นั่นคือ องค์กรจะเป็นสถานที่ที่น่าอยู่ น่าทำงาน และน่าเรียนรู้

2. สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรสถานศึกษา พบว่า โครงสร้างองค์กร (X1) สภาพแวดล้อมองค์กร (X2) ภาวะผู้นำ (X3) วัฒนธรรมองค์กร (X4) และแรงจูงใจ (X5) มีความสัมพันธ์กับสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 77.70 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = 0.548 + 0.320_{(X1)} + 0.228_{(X2)} + 0.184_{(X3)} + 0.090_{(X4)} + 0.042_{(X5)}$ และเขียนในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z' = 0.448_{(X1)} + 0.213_{(X2)} + 0.198_{(X3)} + 0.118_{(X4)} + 0.056_{(X5)}$ เมื่อพิจารณาทั้ง 7 ด้านการมีนวัตกรรมใหม่ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านอิทธิพลของผู้บริหาร ด้านความเข้มแข็งขององค์กร ด้านความสามัคคี และด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องวิชัย แก้วพรหม (2548 : 62-63) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย ลักษณะของงาน ที่ปฏิบัติ ทัศนคติต่องาน ความสำเร็จภายในงาน นโยบาย และการบริหาร และความรับผิดชอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการครูได้ร้อยละ 54.20 สอดคล้องกับงานวิจัยของของสรารุณี บุริสา (2553 : 133-134) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโสมร พบว่าผลการวิเคราะห์การสร้าง

สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนพบว่า โดยรวมร้อยละ 57.40 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = 1.145 + .197_{(X1)} + .195_{(X4)} + .128_{(X3)} + 0.100_{(X5)} + 0.097_{(X2)}$ และเขียนในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_y = 0.280_{(X1)} + 0.245_{(X4)} + 0.207_{(X3)} + 0.161_{(X5)} + 0.127_{(X2)}$ จึงกล่าวได้ว่า โครงสร้างองค์กร สภาพแวดล้อมองค์กร ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร และแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา และเมื่อประกอบกันแล้วจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับสมบุรณ์มาก ส่วนด้านที่มีสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาต่ำที่สุดคือด้านอิทธิพลของผู้บริหาร ดังนั้นสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนด้านอิทธิพลของผู้บริหาร เพื่อจะได้มีอิทธิพลต่อการทำงาน เช่น เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูผู้สอนเป็นกรรมการต่าง ๆ เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ครูผู้สอนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาขอความร่วมมือกับชุมชนชุมชนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้ร่วมงานในสถานศึกษาทุกคนต่างให้ความเคารพผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้น สิ่งทีกล่าวมานี้ จะช่วยให้สุขภาพองค์กรของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านอิทธิพลของผู้บริหารเพิ่มขึ้น

1.2 ตัวแปรที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรของโรงเรียนมากที่สุดคือ ตัวแปรด้านโครงสร้างองค์กรรองลงมาคือ สภาพแวดล้อมองค์กร ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร และแรง

จงใจ ดังนั้นสถานศึกษา ผู้บริหาร จึงควรสนับสนุนส่งเสริมปัจจัยดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างสุขภาพขององค์การให้เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษา เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนว่ามีผลเกี่ยวข้องกับสุขภาพองค์การของสถานศึกษาอย่างไรบ้าง

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษา เช่น ศึกษาปัจจัยด้านนโยบายและเป้าหมาย ปัจจัยด้านทีมงาน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการเมือง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กิจพัฒนา พันธุ์แจ่ม. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพขององค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2.วิทยานิพนธ์ กศ.ม., ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิระประภา อัครบวร. (2549). สร้างคน สร้างผลงาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เด้า(2000).
- ชฎาพร ยืนยงกิตติชัย. (2547). สุขภาพองค์การของโรงเรียนตามการรับรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธัชชัย จิตรนันท์. (2554). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปวีร์ศรี ไปกุล. (2550). สุขภาพองค์การโรงเรียนในฝันระดับตำบล อำเภอพนสนิมคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พินิจ ธิมา. (2548). การศึกษาสุขภาพองค์การสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรืองวิชัย แก้วพรหม. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุภราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วันชัย มีชาติ. (2550). การบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- สมพร พักแก้ว. (2550). สุขภาพองค์การในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรารุณี บุริสา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สะอาด โพธิ์คำชัย. (2548). การศึกษาสุขภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). โลกเปลี่ยนไทยปรับ. กรุงเทพฯ : กรุงเทพธุรกิจ.
- อัจฉรา พวงศุภวิวัฒน์. (2547). สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- Hoy, Wayne K. and Feldmen. (2007). *Organizational Health : The concept and its measure*, Journal of Research and development in Education, 20.
- Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G. (2013). *Educational Administration : Theory, Research and practice*. Sigapore : McGraw – Hill.
- Hoy, Wayne K. Tarter and Kottkamp. (1991). *Open school Healthy schools*. California : Sage Publication.
- Miles, Matthew B. (1973). *Planed Chang and Organization Health Figure and Ground*. Boston : Allyn and bacon.
- Owens. R, G. (1995). *Organization Behavior in Education*. Englewood Cliffs New Jersey: Prentice – Hall.